

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ പഞ്ചാധികശതതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ പഞ്ചാധികശതതമഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമം പ്രത്യയോധ്യാം ഗത്വാ രാജ്യഗ്രഹണാർഥം
ഭരതസ്യാനുരോധഃ, ജീവനസ്യാനിത്യതാം നിരൂപയതഃ ശ്രീരാമസ്യ
“പിതൃനിധനഹേതോഃ ശോകോ ന കർതവ്യഃ” ഇതി ഭരതം
പ്രത്യുപദേശസ്തഥാ ശ്രീരാമേണ പിതൃരാജ്ഞാപാലനാർഥമേവ
രാജ്യമഗൃഹീത്വാ വനവാസായൈവ സ്വാഭിപ്രായപ്രകടനം

തതഃ പുരുഷസിംഹാനാം
വൃതാനാം തൈഃ സുഹൃദ്ഗണൈഃ |
ശോചതാമേവ രജനീ
ദുഃഖേന വൃത്യവർത്ത ॥ 2.105.1 ॥

രജന്യാം സുപ്രഭാതായാം
ഭ്രാതരസ്തേ സുഹൃദ്യുതാഃ |
മന്ദാകിന്യാം ഹതം ജപ്യം
കൃത്വാ രാമമുപാഗമൻ ॥ 2.105.2 ॥

തൃഷ്ണീം തേ സമുപാസീനാ
ന കശ്ചിത് കിഞ്ചിദബ്രവീത് |
ഭരതസ്തു സുഹൃൻമധ്യേ
രാമം വചനമബ്രവീത് ॥ 2.105.3 ॥

സാന്ത്വിതാ മാമികാ മാതാ
 ദത്തം രാജ്യമിദം മമ |
 തദ് ദദാമി തവൈവാഹം
 ഭുങ്ക്ഷ്യ രാജ്യമകുണ്ടകം || 2.105.4 ||

മഹതേവാംബുവേഗേന
 ഭിന്നഃ സേതുർജലാഗമേ |
 ദുരാവരം ത്വദന്യേന
 രാജ്യഖണ്ഡമിദം മഹത് || 2.105.5 ||

ഗതിം ഖര ഇവാശ്വസ്യ
 താർക്ഷ്യസ്യേവ പതത്രിണഃ |
 അനുഗന്തും ന ശക്തിർമേ
 ഗതിം തവ മഹീപതേ || 2.105.6 ||

സുജീവം നിത്യശസ്തസ്യ
 യഃ പരൈരുപജീവ്യതേ |
 രാമേനേന തു ദുർജീവം
 യഃ പരാനുപജീവതി || 2.105.7 ||

യഥാ തു രോപിതോ വൃക്ഷഃ
 പുരുഷേണ വിവർധിതഃ |
 ഹ്രസ്വഭേന ദുരാഭോഹോ
 രൂഢസ്കന്ധോ മഹാദ്രുമഃ || 2.105.8 ||

സ യദാ പുഷ്പിതോ ഭൂത്വാ
 ഫലാനി ന വിദർശയേത് |
 സ താം നാനുഭവേത് പ്രീതിം
 യസ്യ ഹേതോഃ പ്രരോപിതഃ || 2.105.9 ||

ഏഷോപമാ മഹാബാഹോ
 തദർഥം വേത്തുമർഹസി |
 യത്ര ത്വമസ്മാൻ വൃഷഭോ
 ഭർതാ ഭൃത്യാൻ ന ശാധി ഹി || 2.105.10 ||

ശ്രേണയസ്ത്വാം മഹാരാജ
 പശ്യന്ത്യാശ്വശ്ച സർവശഃ |
 പ്രതപന്തമിവാദിത്യം
 രാജ്യസ്ഥിതമരിന്ദമം || 2.105.11 ||

തമാനുയാനേ കാകുത്സ്ഥ
 മത്താ നർദന്തു കുഞ്ജരാഃ |
 അന്തഃപുരഗതാ നാർയോ
 നന്ദന്തു സുസമാഹിതാഃ || 2.105.12 ||

തസ്യ സാധുനുമന്യന്ത
 നാഗരാ വിവിധാ ജനാഃ |
 ഭരതസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 രാമം പ്രത്യനുയാചതഃ || 2.105.13 ||

തഥേവം ദുഃഖിതം പ്രേക്ഷ്യ
 വിലപന്തം യശസ്വിനം |
 രാമഃ കൃതാത്മാ ഭരതം
 സമാശ്വാസയദാത്മവാൻ || 2.105.14 ||

നാത്മനഃ കാമകാരോ ഹി
 പുരുഷോഽയമനീശ്വരഃ |
 ഇതശ്ചേതരതശ്ചൈനം
 കൃതാന്തഃ പരികർഷതി || 2.105.15 ||

സർവേ ക്ഷയാന്താ നിചയാഃ
 പതനാന്താഃ സമുച്ഛയാഃ |
 സംയോഗാ വിപ്രയോഗാന്താ
 മരണാന്തം ച ജീവിതം || 2.105.16 ||

യഥാ ഫലാനാം പക്വാനാം
 നാൻയത്ര പതനാദ് ഭയം |
 ഏവം നരസ്യ ജാതസ്യ
 നാൻയത്ര മരണാദ് ഭയം || 2.105.17 ||

യഥാഽ്ഗ്ഗാരം ദൃഢസ്ഥൂണം
 ജീർണം ഭൂത്യാപസീദതി |
 തഥാവസീദന്തി നരാ
 ജരാമൃത്യുവശംഗതാഃ || 2.105.18 ||

അത്യേതി രജനീ യാ തു
 സാ ന പ്രതിനിവർതതേ |
 യാത്യേവ യമുനാ പൂർണം
 സമുദ്രമുദകാർണവം || 2.105.19 ||

അഹോരാത്രാണി ഗച്ഛന്തി
 സർവേഷാം പ്രാണിനാമിഹ |
 ആയുംഷി ക്ഷപയന്ത്യാശു
 ഗ്രീഷ്മേ ജലമിവാംശവഃ || 2.105.20 ||

ആത്മാനമനുശോച ത്വം
 കിമന്യമനുശോചസി |
 ആയുസ്തു ഹീയതേ യസ്യ
 സ്ഥിതസ്യാസ്യ ഗതസ്യ ച || 2.105.21 ||

സഹൈവ മൃത്യുർവ്രജതി
 സഹ മൃത്യുർനിഷീദതി |
 ഗത്യാ സുദീർഘമധ്യാനം
 സഹ മൃത്യുർനിവർത്തതേ || 2.105.22 ||

ഗാത്രേഷു വലയഃ പ്രാപ്താഃ
 ശ്വേതാശ്ചൈവ ശിരോരുഹാഃ |
 ജരയാ പുരുഷോ ജീർണ്ണഃ
 കിം ഹി കൃത്യാ പ്രഭാവയേത് || 2.105.23 ||

നന്ദന്ത്യദിത ആദിത്യേ
 നന്ദന്ത്യസ്തമിത്യേഹനി |
 ആത്മനോ നാവബുധ്യനേ
 മനുഷ്യാ ജീവിതക്ഷയം || 2.105.24 ||

ഹൃഷ്യന്ത്യുതുമുഖം ദൃഷ്ട്വാ
 നവം നവമിവാഗതം |
 ഋതൂനാം പരിവർത്തേന
 പ്രാണിനാം പ്രാണസങ്ക്ഷയഃ || 2.105.25 ||

യഥാ കാഷ്ഠം ച കാഷ്ഠം ച
 സമേയാതാം മഹാർണവേ |
 സമേത്യ തു വ്യപേയാതാം
 കാലമാസാദ്യ കഞ്ചന || 2.105.26 ||

ഏവം ഭാർയാശ്ച പുത്രാശ്ച
 ജ്ഞാതയശ്ച വസൂനി ച |
 സമേത്യ വ്യവധാവന്തി
 ധ്രുവോ ഹൃഷാം വിനാഭവഃ || 2.105.27 ||

നാത്ര കശ്ചിദ് യഥാഭാവം
 പ്രാണീ സമതിവർത്തതേ |
 തേന തസ്മിൻ ന സാമർഥ്യം
 പ്രേതസ്യാസ്ത്യനുശോചതഃ || 2.105.28 ||

യഥാ ഹി സാർഥം ഗച്ഛന്തം
 ബ്രൂയാത് കശ്ചിത് പഥി സ്ഥിതഃ |
 അഹമപ്യാഗമിഷ്യാമി
 പുഷ്പന്തോ ഭവതാമിതി || 2.105.29 ||

ഏവം പൂർവൈർഗതോ മാർഗഃ
 പിതൃപൈതാമഹൈർധ്രുവഃ |
 തമാപന്നഃ കഥം ശോചേദ്
 യസ്യ നാസ്തി വൃതിക്രമഃ || 2.105.30 ||

വയസഃ പതമാനസ്യ
 സ്രോതസോ വാനിവർതിനഃ |
 ആത്മാ സുഖേ നിയോക്തവ്യഃ
 സുഖഭാജഃ പ്രജാഃ സ്മൃതാഃ || 2.105.31 ||

ധർമാത്മാ സുശൂഭൈഃ കൃത്സ്നൈഃ
 ക്രതുഭിശ്ചാപ്തദക്ഷിണൈഃ |
 ധൂതപാപോ ഗതഃ സ്വർഗം
 പിതാ നഃ പുഥിവീപതിഃ || 2.105.32 ||

ഭൃത്യാനാം ഭരണാത് സമൃക്
 പ്രജാനാം പരിപാലനാത് |
 അർമാദാനാച്ച ധർമേണ
 പിതാ നസ്ത്രിദിവം ഗതഃ || 2.105.33 ||

കർമ്മഭിസ്തു ശുഭൈരിഷ്ടൈഃ
 ക്രതുഭിശ്ചാപ്തദക്ഷിണൈഃ |
 സ്വർഗം ദശരഥഃ പ്രാപ്തഃ
 പിതാ നഃ പൃഥിവീപതിഃ || 2.105.34 ||

ഇഷ്ട്വാ ബഹുവിധൈര്യജ്ഞൈ -
 രഭോഗാംശ്ചാവാപ്യ പുഷ്കലാൻ |
 ഉത്തമം ചായുരാസാദ്യ
 സ്വർഗതഃ പൃഥിവീപതിഃ || 2.105.35 ||

ആയുരുത്തമമാസാദ്യ
 ഭോഗാനപി ച രഘവഃ |
 ന സ ശോച്യഃ പിതാ താത
 സ്വർഗതഃ സത്ക്യതഃ സതാം || 2.105.36 ||

സ ജീർണ്ണമാനുഷം ദേഹം
 പരിത്യജ്യ പിതാ ഹി നഃ |
 ദൈവീമൃദ്ധിമനുപ്രാപ്തോ
 ബ്രഹ്മലോകവിഹാരിണീം || 2.105.37 ||

തം തു നൈവംവിധഃ കശ്ചിത്
 പ്രാജ്ഞഃ ശോചിതുമർഹസി |
 ത്വദ്വിധോ മദ്വിധശ്ചാപി
 ശ്രുതവാൻ ബുദ്ധിമത്തരഃ || 2.105.38 ||

ഏതേ ബഹുവിധാഃ ശോകാ
 വിലാപരുദിതേ തദാ |
 വർജനീയാ ഹി ധീരേണ
 സർവാവസ്ഥാസു ധീമതാ || 2.105.39 ||

സ സ്വസ്ഥോ ഭവ മാ ശോഭകോ
 യാത്യാ ചാവസ താം പുരീം |
 തഥാ പിത്രോ നിയുക്തോഽസി
 വശിനാ വദതാം വര || 2.105.40 ||

യത്രാഹമപി തേനൈവ
 നിയുക്തഃ പുണ്യകർമ്മണാ |
 തത്രൈവാഹം കരിഷ്യാമി
 പിതൂരാർയസ്യ ശാസനം || 2.105.41 ||

ന മയാ ശാസനം തസ്യ
 ത്യക്തും ന്യായമരിന്ദമ |
 സ ത്വയാപി സദാ മാന്യഃ
 സ വൈ ബന്ധുഃ സ നഃ പിതാ || 2.105.42 ||

തദ് വചഃ പിതൂരേവാഹം
 സമ്മതം ധർമ്മചാരിണാം |
 കർമ്മണാ പാലയിഷ്യാമി
 വനവാസേന രാഘവ || 2.105.43 ||

ധാർമികേണാനുശംസേന
 നരേണ ഗുരുവർതിനാ |
 ഭവിതവ്യം നരവ്യാഘ്ര
 പരലോകം ജിഗീഷതാ || 2.105.44 ||

ആത്മാനമനുതിഷ്ഠ ത്വം
 സ്വഭാവേന നരർഷഭ |
 നിശാമ്യ തു ശുഭം വൃത്തം
 പിതൂർദശരഥസ്യ നഃ || 2.105.45 ||

ഇത്യേവമുക്ത്വാ വചനം മഹാത്മാ

പിതൂർനിദേശപ്രതിപാലനാർഥം ।

യവീയസം ഭ്രാതരമർഥവചു

പ്രഭൂർമുഹൂർത്താദ് വിരരാമ രാമഃ || 2.105.46 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ പഞ്ചാധികശതതമഃ സർഗഃ ||